

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО РИБНОГО
ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ

ГОЛОВИ

**ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА
РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

ГАННИ ШИШМАН

ЗА 2020 РІК

2021

Державне агентство рибного господарства України (далі - Держрибагентство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України.

Держрибагентство у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними завданнями Держрибагентства є:

1) реалізація державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства;

2) внесення на розгляд Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства.

У 2020 році Держрибагентство здійснювало свою діяльність відповідно до Положення про Державне агентство рибного господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 895.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

Організаційна структура Держрибагентства включає апарат Агентства та 26 територіальних органів і загалом налічує 1669 штатних одиниць, у тому числі державних інспекторів рибоохорони – 541 особа.

У 2020 році двічі відбувалися зміни структури Держрибагентства:

- наказом Держрибагентства від 17.04.2020 № 124 затверджено організаційну структуру Держрибагентства на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 24 в частині зміни граничної чисельності працівників Держрибагентства у кількості 1669 штатних одиниць, що менше на 48 штатних одиниць раніше встановленої чисельності;

- на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 194 та доручення Прем'єр-Міністра України від 13.05.2020 № 19737/0/1-20 щодо введення у штатний розпис центральних органів виконавчої влади заступника керівника з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO) постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 872 внесено зміни до Положення про Державне агентство рибного господарства України та наказом Держрибагентства від 07.12.2020 № 473 введено в дію структуру Держрибагентства, погоджену в установленому порядку Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України 03.12.2020.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 894 у Держрибагентстві утворені територіальні органи як структурні підрозділи

апарату Агентства, які здійснюють свою діяльність згідно з Положеннями про територіальні органи Держрибагентства, затвердженими наказом Держрибагентства від 15.07.2016 № 229 (далі – рибоохоронні патрулі). Повноваження рибоохоронного патруля поширюються на відповідну область, територію та акваторію водного об'єкта в межах районів діяльності, визначених Держрибагентством (далі – район діяльності). Рибоохоронний патруль є правоохоронним органом (орган рибоохорони), який для виконання його повноважень держава забезпечує транспортними засобами, приладами спостереження, зброєю, спеціальними засобами, відео- і фототехнікою, спецодягом тощо.

До основних функцій роботи рибоохоронного патруля належать:

- забезпечення здійснення державного нагляду (контролю) у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів;
- забезпечення організації роботи з штучного розведення, вирощування водних біоресурсів, їх використання у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах);
- здійснення контролю за дотриманням використання лімітів (частки лімітів) та прогнозів допустимого вилову водних біоресурсів тощо.

До сфери управління Держрибагентства належить 40 державних підприємств та установ, з них:

- 13 – підприємства аквакультури та промислового рибальства;
- 7 – рибні порти та адміністрації портів;
- 6 – науково-дослідні та проєктні інститути;
- 8 – бюджетні установи,
- 6 – знаходяться у стані припинення (реорганізація, банкрутство, ліквідація).

З 40 державних підприємств, установ та організацій 12 розташовано на тимчасово окупованій території АР Крим, з яких 6 не ведуть господарську діяльність в Україні (не здійснили перереєстрацію на материковій частині України) та 6 державних підприємств здійснили перереєстрацію на материковій частині України, але основні фонди (майно) 4 з них залишилося в АР Крим, тому господарська діяльність не ведеться.

У 2020 році з метою підвищення ефективності роботи відбулося приєднання ДП «Рибогосподарський експедиційний центр» до ДП «Центр моніторингу та безпеки риболовних суден».

Відповідно до наказу Фонду державного майна України від 25.02.2020 № 320 здійснено передачу єдиного майнового комплексу Червонооскільського державного виробничого сільськогосподарсько-рибоводного підприємства зі сфери управління Держрибагентства до сфери управління Фонду державного майна України.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2020 №1010-р «Про передачу об'єктів державної власності до сфери управління Фонду державного майна» Держрибагентством до Фонду державного майна України направлено необхідні документи щодо трьох цілісних майнових

комплексів державних підприємств, які належать до сфери управління Держрибагентства: «Миколаївське морське агентство», «Експериментальний кефалевий риборозплідник» та «Дністровський риборозплідник», а також надано кандидатури для включення до складу комісії з передачі об'єктів права державної власності з метою подальшої їх приватизації.

ВИЛОВ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Обсяг добування біоресурсів за 2020 рік у Азово-Чорноморському басейні становить разом 18,6 тис. т, у тому числі в Чорному морі – 9,8 тис. т, в Азовському – 8,8 тис. т.

У внутрішніх водоймах обсяг добування склав 16,5 тис. т і всі зазначені обсяги припадають на промисловий вилов, у тому числі причорноморські лимани 64 т, р. Дунай 349 т, пониззя Дністра з лиманом та Кучурганське водосховище 1510 т, Дніпровсько-Бузька естуарна система 2787 т, водосховища Дніпра 11683 т, інші водойми 110 т. Протягом 2020 року спостерігалось зростання видобутку таких водних біоресурсів: білизни (+17,1 т), синця (+13,3 т), тарані (+4,5 т), краснопірки (+1,7 т), раків (+1,0 т), чехоні (+0,2 т). Разом з тим, відбулося зменшення вилову тільки верховодки (- 1430,1 т), карася сріблястого (- 989,1 т), ляща (- 767,5 т), рослиноїдних риб (- 528,0 т), інших дрібночастикових (- 217,3 т), плітки (- 203,7 т), судака звичайного (- 151,7 т), сома (- 104,5 т), щуки (- 59,6 т), плоскирки (- 55,2 т), коропа сазана (- 19,6 т), пузанка (- 6,5 т), окуня (- 3,1 т).

Отже, добування водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах загальнодержавного значення здійснювало 429 користувачів, якими було виловлено 35,1 тис. т водних біоресурсів, що на 32,0 % менше показника 2019 року (51,5 тис. т). У порівнянні з 2019 роком у звітному періоді відбувалося зменшення промислового вилову водних біоресурсів як у внутрішніх водоймах загальнодержавного значення – 16,5 тис. т проти 21,3 тис. т (падіння 22,5%), так і в Азовському та Чорному морях: 8,8 тис. т проти 16,1 тис. т (менше на 45%) і 9,8 тис. т проти 14,1 тис. т (менше на 30%) відповідно.

В Азово-Чорноморському басейні 90 % промислового добування (вилову) водних біоресурсів припадає на такі види риб як бичок, тюлька, шпрот, хамса та рапан. Протягом 2020 року спостерігалось зростання вилову таких видів водних біоресурсів як шпрот (+614,2 т), хамса (+369,0 т), пеленгас (+92,0 т), калкан (+27,0 т), артемія (+18,5 т), глоса (+2,0 т) та інші.

В той же час відбулося зменшення вилову азовського бичка (-5 815,0 т), рапана (-4897,5 т), тюльки (-1738,3 т), личинки хірономіди (- 90,0 т), креветки (- 39,0 т), мідії (-36,1 т), кефалі (- 31 т), атерини (-20,2 т), гамариди (-13,6 т), оселедця (-10,7 т), ставриди (-7,0 т), ската (-3,7 т), барабулі (-2,9 т), мерланга (- 2,8 т), катрана (-0,6 т).

Україна є членом міжнародної організації ККАМЛІР (Комісія зі збереження морських живих ресурсів Антарктики), в районі дії якої проводиться вилов водних біоресурсів суднами під державним прапором України. За 2020 рік у

зазначеному регіоні добуто 21,3 тис. т водних біоресурсів, що менше показника 2019 року на 5 % (22,4 тис. т).

СПЕЦІАЛЬНІ ТОВАРНІ РИБНІ ГОСПОДАРСТВА

На озерах і водосховищах (їх частинах) України працюють спеціальні товарні рибні господарства (СТРГ), що поєднують елементи аквакультури і промислового вилову. Протягом 2020 року діяли 398 СТРГ на загальній площі 147,2 тис. га водного дзеркала, де вилов проводили лише 266. Всього за цей період в режимі СТРГ було виловлено 8,1 тис. т водних біоресурсів, що на 2,3 % менше, ніж у 2019 році (8,3 тис. т), і становить 52,6 % освоєння планових показників.

З боку Держрибагентства протягом 2020 року вживалися заходи щодо дотримання режимів СТРГ рибними господарствами: на порушників, які не дотримувалися умов режиму СТРГ, надсилалися за належністю відповідні подання. Таким чином, з 48 поданих на скасування режимів СТРГ 30 становили за порушення умов режиму. Однак у 2020 році скасовано 1 такий режим СТРГ.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 1138 з 01.01.2020 до 31.12.2021 запроваджено експериментальний проект із запровадження порядку здійснення штучного розведення, вирощування водних біоресурсів та їх використання у СТРГ та проведення аукціонів з продажу режимів СТРГ шляхом електронних торгів, проте у 2020 році жодного аукціону з продажу режимів СТРГ не відбулося.

РИНОК РИБИ, РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ІНШИХ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

За статистичними даними загальний обсяг виробництва рибної продукції в Україні у 2020 році склав 64,3 тис. т, що на 5,3 % менше показника 2019 року (67,9 тис. т). Вагома частка у структурі випуску рибної продукції припадає на виробництво консервів рибних – понад 50 % (32,6 тис. т).

Протягом 2020 року спостерігалось зростання виробництва за такими товарними позиціями:

- риба сушена і в'ялена – 4 381,3 т (+574,8 т);
- філе рибне в'ялене, солоне чи у розсолі (крім копченого) – 2 113,4 т (+503,8 т);
- риба солена, крім оселедців – 2 479,8 т (+390,7 т);
- борошно дрібного і грубого помелу та гранули з риби, інших водних біоресурсів – 1 170,5 т (+176,9 т);
- філе рибне заморожене – 431,5 т (+138,6 т);

Однак зі зростанням виробництва рибної продукції спостерігалось й зменшення виробництва за такими основними товарними позиціями:

- риба морська заморожена нерозібрана – 7 625,7 т (-2 806,2 т);
- готові продукти і консерви з риби, інші – 12 803,3 т (-1 454,3 т);

- філе рибне та м'ясо риби інше, свіжі чи охолоджені – 2 510,3 т (-941,7 т);
- оселедці солоні – 3 126,8 т (-418,3 т);
- риба копчена – 3 813,0 т (-250 т).

Виробництво товарно-харчової рибної продукції здійснюється, переважно, з імпортованої мороженої риби (або її філе): оселедця, скумбрії, сардини, кілька або шпрот. Виробництво товарно-харчової рибної продукції, виготовленої з української риби, представлене такими товарами: риба сушена, в'ялена чи копчена (морська: бичок, тюлька, хамса та шпрот; прісноводна: лящ, плітка, плоскирка та ін.). Слід зазначити, що вітчизняна риба на споживчому ринку України здебільшого користується попитом у свіжому або свіжомороженому вигляді (без переробки).

Сума реалізованої переробленої та консервованої риби, ракоподібних і молюсків (без ПДВ та акцизу) за 2020 рік склала 6581,6 млн. грн, що на 15,8 % більше показника 2019 року, з них сума реалізованої за межі країни продукції склала 296,9 млн. грн, що майже на 5 % перевищує рівень 2019 року.

В Україні активно розвивається рибопереробна галузь, особливо у сегменті виробництва рибного філе, консервів та пресервів, заморожених напівфабрикатів. Значна частина такої продукції виробляється з імпоротної сировини та постачається на ринки інших країн.

В загальній структурі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією питома вага експорту риби та ракоподібних становила 0,3 % в досліджуваному періоді, імпорту – 12,8 %.

За даними Держстату вартість експорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів у січні-листопаді 2020 року збільшилася на 5,6 млн. дол. США, що на 13,1 % перевищує показник аналогічного періоду 2019 року. Всього за 11 місяців 2020 року Україна експортувала риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів на суму 48 449,5 тис. дол. США, вага нетто продукції склала 11726,9 т.

Протягом 11 місяців 2020 року майже за всіма товарними позиціями спостерігалось зростання обсягів поставок рибної продукції на зовнішні ринки, крім риби свіжої або охолодженої та готових або консервованих молюсків.

За 11 місяців 2020 року, у структурі експорту рибної продукції переважну частину у кількісному вимірі займають підгрупи 1604 «Готова або консервована риба, ікра риб або її замітники» – 31,2 % усього експорту та 3040 «Філе рибне та інше м'ясо риб (включаючи фарш)» – 30,1 %. У грошовому еквіваленті тільки філе рибне або інше м'ясо риб складає понад 50 % (24 353,3 тис. дол. США) загальної вартості експорту.

В асортименті риби, що експортується, у підгрупі «філе рибне або інше м'ясо риб» більше ніж 90% продукції становить лосось, судак, тріска та форель (тушки, філе або фарш). У підгрупі «готова або консервована риба, ікра риб або її замітники» основну частину, а саме 76 %, складають готові або консервовані сардини, сардинела, кілька або шпроти.

Україна здійснювала експорт рибної продукції переважно до таких країн:

Молдова – 1 896,4 т на суму 3 883,9 тис. дол. США, в основному це: готові або консервовані продукти з сардини, сардинели, кільки або шпротів; рибне борошно; короп морожений;

Німеччина – 1 422,4 т на суму 9 729,5 тис. дол. США, в основному це: філе судака та лосося; креветки роду *Penaeus*;

Данія – 1 084,9 т на суму 6 112,1 тис. дол. США, в основному це: філе лосося та тріски; лосось солоний, сушений або копчений;

Туреччина – 982,9 т на суму 2 407,2 тис. дол. США, в основному це: молюски (рапан);

Литва – 865,7 т на суму 3 596,5 тис. дол. США, в основному це: філе судака; равлики, крім морських.

Крім зазначених країн, поставки риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів здійснювалися до Білорусі, Грузії, Японії, Азербайджану, США тощо.

На кінець звітнього періоду видно, що Україна має від'ємне сальдо торговельного балансу рибної продукції, яке складає 656 499,8 тис. дол. США. Протягом досліджуваного періоду вартість імпорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів в Україні склала 704949,3 тис. дол. США, загальна вага нетто – 353008,3 т.

Головними імпортерами водних біоресурсів в Україну залишаються Норвегія, Ісландія та Естонія. Крім зазначених країн, поставки рибопродукції у великих обсягах здійснюються з США, Канади, Латвії, Іспанії, Великобританії та Китаю.

Держрибагентством проаналізовано обсяги імпорту, та встановлено що 80-90 % припадає на види риб, до яких Україна не має доступу. Україна імпортує, переважно, рибу морожену або її філе, що становить 75 % імпорту, здебільшого це оселедець, скумбрія, мерлуза (хек), сардини, путасу, атлантичний лосось. Зазначена продукція, в основному, проходить процес переробки на рибних підприємствах України.

Україна залишається імпортозалежною державою на ринку риби, й, враховуючи високі ціни на м'ясо, поставки порівняно недорогої та простої у приготуванні імпортової риби будуть зростати і в наступному році.

За прогнозними даними, у зв'язку зі зростанням постачання імпортованої рибної продукції в 2020 році підвищиться споживання риби та рибної продукції до 530 тис. т, що становитиме 12,7 кг на душу населення. У 2019 році за даними Держстату ці показники склали 524 тис. т та 12,5 кг відповідно, що фактично залишається на одному рівні.

Середні споживчі ціни на рибу та рибопродукти, за даними Держстату у 2020 році зросли на 4,7 %. Найбільше підвищилися ціни на кільку солону (+16,5 %), консерви рибні в олії (+8,4 %) та живу або охолоджену рибу (+6,7 %). На 2,4 % спостерігається зменшення ціни на морепродукти.

БЕЗПЕКА МОРЕПЛАВСТВА

Держрибагентство здійснює державний нагляд за безпекою мореплавства суден флоту рибної промисловості, контроль за виконанням міжнародних договорів (угод) та національного законодавства з питань безпеки мореплавства (включаючи реєстрацію суден, технічний нагляд за суднами та огляд місць їх базування), перевірку відповідності системи управління безпекою компаній вимогам Міжнародного кодексу з управління безпечною експлуатацією суден і попередженням забруднення 1993 року, контроль в морських рибних портах, організацію розслідування та аналіз аварійних подій із суднами тощо.

У 2020 році сталася 1 аварійна подія з судном флоту рибної промисловості, що підлягає нагляду класифікаційного товариства. Проведено розслідування, складено акт.

Кількісний та типовий склад суден флоту рибної промисловості станом на 31 грудня 2020 року:

у Реєстрі риболовних суден, який є складовою частиною Державного судового реєстру України і ведеться Держрибагентством, зареєстровано 115 суден флоту рибної промисловості, що підлягають нагляду класифікаційного товариства (з двигуном 55 кВт (75 к.с.) і більше);

у Судновій книзі України зареєстровано 8049 риболовних суден, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства (з двигуном менше 55 кВт);

у виключних (морських) економічних зонах інших держав та відкритому морі 6 суден флоту рибної промисловості, що підлягають нагляду класифікаційного товариства, здійснювали спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України (промисловий сезон 2019-2020 років), в Азово-Чорноморському басейні здійснювали спеціальне використання водних біоресурсів 55 таких суден флоту рибної промисловості.

На виконання вимог Інструкції з проведення технічного нагляду за суднами флоту рибної промисловості України, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства, затвердженої наказом Мінагрополітики від 03.04.2017 № 169, зареєстрованим у Мін'юсті 15.06.2017 за №749/30617, наказом Держрибагентства від 21.05.2020 № 178 затверджено графік проведення чергового технічного огляду суден флоту рибної промисловості, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства, у 2020 році. Загалом протягом року здійснено 3172 технічних огляди таких суден флоту рибної промисловості.

З метою забезпечення дотримання вимог законодавства у сфері безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.07.1998 № 1147 «Про прикордонний режим» (зі змінами) та Положення про місце базування суден флоту рибної промисловості, затвердженого наказом Мінагрополітики від 19.07.2017 № 375, зареєстрованим у Мін'юсті 09.08.2017 за № 971/30839, наказом Держрибагентства від 19.05.2020 № 162 призначено 18 міжвідомчих комісій огляду місць базування суден флоту рибної промисловості, розташованих у

прикордонних смугах та контрольних прикордонних районах, які здійснили 72 огляди.

З метою перевірки систем управління безпекою компаній та суден на відповідність вимогам Міжнародного кодексу з управління безпечною експлуатацією суден і попередженням забруднення 1993 року (МКУБ) здійснено 10 перевірок компаній та 5 перевірок суден флоту рибної промисловості.

12.02.2020 прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 93 «Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 28 липня 2004 р. № 963». Ця зміна була розроблена для уточнення та доповнення постанови Кабінету Міністрів України від 28 липня 2004 року № 963 у частині спрощення вимог до обладнання суден технічними засобами дистанційного контролю, та як наслідок зменшення фінансового навантаження під час обладнання суден засобами дистанційного контролю для судновласників (фрахтувальників) суден флоту рибної промисловості, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства 3-4 районів плавання, які проводять спеціальне використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або територіальному морі на відстані до 2 морських миль (переважна більшість користувачів водних біоресурсів).

Для попередження випадків, коли, під час спеціального використання водних біоресурсів життя та здоров'я членів екіпажу риболовних суден може опинитися під загрозою або експлуатація риболовного судна може призвести до погіршення навколишнього природного середовища, постановою № 963 передбачено, що здійснення спеціального використання водних біоресурсів на судах, які не обладнані технічними засобами дистанційного контролю (далі – ТЗК) або, якщо такі засоби не працюють, не допускається.

Отже, вимоги вищезазначеної постанови сприятимуть:

- покращенню стану безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства, охороні здоров'я членів екіпажу;
- відслідковуванню та розслідуванню аварійних подій із суднами, оперативному рятуванню потерпілих;
- спрощенню вимог до обладнання суден технічними засобами дистанційного контролю, що, як наслідок, зменшить фінансове навантаження на суб'єкти рибного господарства під час обладнання суден відповідними технічними засобами;
- попередженню незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства.

Слід зазначити, що з 18.02.2020 (дати набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 93) технічними засобами дистанційного контролю (ТЗК) обладнані 2052 риболовних судна.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Протягом 2020 року представники Держрибагентства взяли участь більш ніж у 12 заходах міжнародного характеру з питань рибного господарства, переважна кількість яких відбулася у дистанційному режимі через COVID-19.

За результатами участі у засіданнях міжнародних організацій з управління рибальством, членом яких є Україна, зокрема Організації з рибальства у Північно-Західній частині Атлантичного океану (НАФО), Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (ККАМЛР) Україна отримала промислові можливості на 2021 рік у водах світового океану.

Відтак, у 2021 році у зоні НАФО Україні доступна до вилучення квота розміром 150 тонн морського окуня і 25 суднодіб промислу креветки, а також є можливість долучитися до освоєння інших видів водних біоресурсів, вилов яких здійснюється за «олімпійським принципом». До промислу у зоні ККАМЛР у промисловому сезоні 2020/2021 допущено 5 українських суден: 4 судна, що здійснюють вилов риб роду іклячів, 1 судно – антарктичного криля.

ВІДТВОРЕННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Штучне відтворення, а саме: випуск молоді цінних видів риби у водні об'єкти, спрямований як на підтримку водних екосистем в цілому для формування промислових запасів, так і на проведення важливих рибницько-меліоративних заходів та штучного формування іхтіофауни.

Завдяки такому зарибленню формується суттєва частка загальної промислової рибопродукції (переважно шляхом вселення рослиноїдних видів риб на водосховищах Дніпра), а також здійснюється поповнення природних популяцій аборигенних видів риб.

Загальний обсяг вселення різновікової молоді риб у водойми у 2020 році склав близько 49 млн.екз., з них користувачами, громадськими організаціями, а також за рахунок компенсаційних коштів та благодійних внесків – 3,85 млн. екз, що у порівнянні з 2019 роком на 17 % більше; СТРГ – 29 млн. екз., що становить 43 % виконання планових показників. Зариблення здійснили 220 рибних господарств.

4 державні рибовідтворювальні комплекси (заводи), які належать до сфери управління Держрибагентства, у 2020 році у водойми випустили 16,1 млн. екз. різновікової молоді цінних видів риб, що становить 105 % виконання річного плану, у тому числі аборигенних видів риб, таких як щука, судак, сом, сазан (короп), стерлядь, струмкова форель, осетер російський, лосось дунайський понад 8 млн. екз., рослиноїдних видів риб: товстолобик (білий, строкатий), білий амур близько 8 млн. екз.

Для забезпечення нагляду (контролю) за проведенням робіт з відтворення водних біоресурсів Держрибагентство щорічно своїми наказами затверджує склад комісій для здійснення контролю за проведенням робіт із вселення водних біоресурсів у водні об'єкти, які знаходяться у районі діяльності

територіальних органів рибоохорони. До складу вищезазначених комісій входять представники територіальних органів рибоохорони, Держекоінспекції, органів місцевого самоврядування, користувачів водних біоресурсів, представників громадських організацій. У 2020 році Держрибагентство видало 27 таких наказів.

АКВАКУЛЬТУРА

Аквакультура в Україні є третім за значимістю джерелом тваринного білка після вирощування худоби та птиці. Крім того, розвиток аквакультури вносить значний вклад в зайнятість сільського населення і населення прибережних територій.

З метою відстеження обсягів виробництва продукції аквакультури та їх динаміки Законом України «Про аквакультуру» передбачено, що суб'єкти аквакультури зобов'язані подавати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, звітну інформацію щодо обсягів виробництва продукції аквакультури у визначені строки за формами, затвердженими в установленому порядку.

Наказом Мінагрополітики від 21.03.2012 № 141 затверджено форму звітності 1-А риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ р.», що поширюється на юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців, які здійснюють виробництво посадкового матеріалу та товарної риби в умовах аквакультури.

Для своєчасного подання суб'єктами аквакультури звітної інформації щодо обсягів виробництва продукції аквакультури, рибоохоронні патрулі протягом 2020 року проводили роз'яснювальні наради щодо порядку оформлення звітності в режимі офлайн (за можливості) та онлайн; надсилали суб'єктам аквакультури листи з роз'ясненнями щодо заповнення форми 1А-риба (річна); розміщували відповідні інформаційні повідомлення на своїх офіційних вебсайтах.

Загальна кількість суб'єктів аквакультури за останніми даними територіальних органів Держрибагентства становить 4568 підприємств різних форм власності, з них надали звітність за формою № 1 А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 2020 рік» 1870 таких підприємств або 41 % загальної кількості суб'єктів аквакультури. (У 2019 році звітність становила 51%).

У 2020 році загальний обсяг продукції аквакультури становив 18,57 тис. т, що майже на рівні 2019 року (на 35,9 т менше). Сьогодні в Україні традиційними об'єктами аквакультури незмінно залишаються коропові: звичайний короп та далекосхідні коропові (рослиноїдні) види: білий та строкатий товстолобики, їх гібриди, білий амур. Крім коропових українські аквафермери вирощують райдужну форель, європейського сома, шуку, судака, лина, кларієвого сома, карася, стерлядь, російського та сибірського осетрів,

бестера, веслоноса тощо. Асортимент продукції аквакультури залишається тривалий час майже незмінним.

Слід відмітити, що на аквакультуру впливають різні фактори, наприклад, кліматичні зміни зумовлюють зростання температури води та повітря, зменшення обсягів поверхневих вод, збільшення кількості аномальних погодних явищ, зміни екосистем водних об'єктів тощо.

Протягом кількох останніх років спостерігається зростання обсягів реалізації сомових риб. Це пов'язано з розвитком рециркуляційної аквакультурної системи (РАС) та збільшенням виробництва кларієвого сома. В Україні з'явилися сучасні рециркуляційні господарства, діяльність яких спрямована на ефективне виробництво і переробку власної продукції (створення ланцюжків доданої вартості). Як правило такі господарства мають інфраструктуру переробки та реалізації власної продукції.

Завдяки розвитку рециркуляційних рибницьких господарств стало можливим вирощування нових перспективних об'єктів аквакультури, у першу чергу, тепловодних видів; крім кларієвого сома, до відносно масових належить тиліпія.

Запровадження закритих систем відкриває для української аквакультури нові перспективи:

- рециркуляційні системи можна віднести до об'єктів з найнижчими показниками впливу на навколишнє природне середовище (так званий «вуглецевий слід»), звичайно, за умови дотримання всіх необхідних нормативів та параметрів, визначених розробником конкретного РАС та відповідного технологічного обладнання та устаткування;

- рециркуляційні системи за рахунок запровадження інновацій, ресурсоощадних технологій, механізації та комп'ютеризації виробничих процесів сприяють розширенню асортименту продукції аквакультури, забезпеченню надійної якості та затребуваного ринком обсягу протягом цілого року, адже сезонність за такого виробництва не відіграє будь-якої помітної ролі. А в умовах зміни клімату в Україні РАС можуть стати основним джерелом продукції аквакультури;

- вирощування риби в рециркуляційних господарствах в умовах дефіциту водних ресурсів, який в Україні вже спостерігається, в недалекому майбутньому визначатиме політику розвитку світової аквакультури.

Важливим показником в аквакультурі є вирощування личинок та зарибку, що може свідчити про перспективу росту виробництва продукції аквакультури в майбутньому. Протягом 2020 року відбулося зростання виробництва різновікового рибопосадкового матеріалу до 166,9 млн. екз. (9446 т), що на 40,2 млн. екз. (1706 т) або на 31,7 % більше показника 2019 року.

Розроблений у 2019 році проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо спрощення умов ведення аквакультури)» має за мету удосконалення процедури отримання суб'єктами аквакультури рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) в користування на умовах оренди, а саме: чітке визначення, що надання в оренду частини

рибогосподарського водного об'єкту здійснюється без паспорта водного об'єкта.

Також варто зазначити, що гідротехнічні споруди рибогосподарських технологічних водойм є активом водойми, яка забезпечує створення відповідних умов у водному середовищі для виконання основних технологічних процесів вирощування риби, зокрема: облову риби, застосування заходів з інтенсифікації тощо.

Проектом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» та включити гідротехнічні споруди рибогосподарських технологічних водойм до переліку нерухомого майна, яке є об'єктом оренди, що, в свою чергу, призведе до можливості їх оренди суб'єктами аквакультури.

Прийняття цього Закону дозволить врегулювати надання в оренду гідротехнічних споруд рибогосподарських технологічних водойм, що спростить діяльність у сфері аквакультури.

З метою можливості суб'єктом господарювання здійснювати діяльність з розведення і вирощування мідій та інших промислових гідробіонтів в акваторії Чорного моря Держрибагентством розроблено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про надання в користування на умовах оренди акваторії (водного простору) територіального моря України для цілей марікультури». Це пілотний проєкт, який дасть можливість на законодавчому рівні провадити господарську діяльність у сфері аквакультури в морській акваторії.

Безпосередньо аквакультурою у 2020 році займалися два державні підприємства: Іркліївський риборозплідник (вирощено та виловлено 643,7 тонн товарної продукції аквакультури) та Погребищенське районне державно-кооперативне сільськогосподарське об'єднання по рибництву «Погребищерибгосп» (вирощено та виловлено 90,3 тонн товарної продукції аквакультури), в яких розмір державної частки становить 100% і 65,5 % відповідно.

РИБООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2020 році державні інспектори здійснили понад 14,2 тис. рибоохоронних рейдів. Під час проведення рибоохоронних заходів у 2020 році було викрито понад 46,6 тис. порушень рибоохоронного законодавства. Відсоток викриття грубих порушень, пов'язаних з використанням заборонених знарядь лову та перевищенням ліміту допустимого вилову у 2020 році залишається на минулорічному рівні: 30 % проти 29 %. При цьому слід звернути увагу, що простежується зростання абсолютних показників викриття грубих порушень – майже 13,8 тис.

З метою попередження та недопущення продажу фізичними та юридичними особами водних біоресурсів без відповідних документів, сіткових матеріалів, знарядь лову (добування) і будь-яких пристосувань до них, заборонених Правилами рибальства, здійснювалися перевірки торгівельних

майданчиків та місць стихійної торгівлі. Під час зазначених заходів виявлено та притягнуто до адміністративної відповідальності за незаконне придбання та реалізацію водних біоресурсів (відповідальність передбачена статтею 881 КУпАП) 2500 правопорушників, що на 26 % менше за показник 2019 року. При оформленні цих правопорушень вилучено понад 44,5 т водних біоресурсів.

Кількість виявлених порушень, допущених користувачами водних біоресурсів, у 2020 році становить 826 проти 1051, виявлених у 2019 році.

Сума накладених штрафів за порушення правил рибальства склала 5,82 млн грн. У порівнянні з 2019 роком простежується тенденція щодо підвищення відсотка стягнених штрафів (2,87 млн грн у 2020 році проти 2,69 млн грн у 2019 році). У звітному році відсоток стягнутих штрафів до загальної суми накладених становить 49 %, проти 45 % у 2019 року.

Разом з тим, збільшилися нараховані збитки, завдані рибному господарству України у 2020 році, що становить 101,9 млн грн, і це на 39 % більше від минулорічного показника (39,9 млн грн). Слід зазначити, що низький рівень відшкодування нарахованих збитків за порушення правил рибальства зумовлений відсутністю законодавчо обумовленого механізму обміну інформацією щодо винесених судами рішень про адміністративні правопорушення, а також тим, що суди не завжди надають органам рибоохорони копії постанов, у тому числі і про припинення та закриття судових справ, оскільки в частині першій статті 258 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено вручення чи направлення копії рішення суду тільки особі, щодо якої його винесено, а також наявність випадків порушення судами двомісячного терміну розгляду справ, що призводить до припинення провадження за ними викликає необхідність внесення відповідних змін до КУпАП. Ситуація, що склалась не дозволяє органам рибоохорони вживати заходи для внесення потерпілою стороною (територіальними громадами) апеляційних або касаційних скарг, що дозволяє порушникам уникати відповідальності, а місцеві бюджети, в свою чергу, недоотримують надходження у вигляді штрафних санкцій.

Органами рибоохорони неодноразово направлялись відповідні звернення до судів різних рівнів, але у більшості випадків судові інстанції відмовляють у наданні копії ухвали. Отримання інформації у реєстрі судових рішень не завжди дає змогу своєчасно подати апеляційну чи касаційну скаргу у зв'язку з спливанням визначеного законом терміну (ухвали висвітлюються із деяким запізненням від моменту прийняття рішення). Проект Закону України «Про внесення змін до статті 285 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вручення копії постанови за результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення», який міг би врегулювати ситуацію розроблено Держрибагентством України на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 24 травня 2012 року № 20549/1/1-12. Останні 3 роки зазначений проект Закону, отримавши всі погодження від зацікавлених ЦОВВ, знаходиться на розгляді у Верховній Раді України.

Обсяги вилучених у порушників водних біоресурсів у 2020 році склали 142,6 т, що на 29 % менше від минулорічного показника – 199,5 т.

Кількість вилучених знарядь лову склала понад 21,1 тис. од., що перевищує минулорічний показник – 20,4 тис. од. Показник кількості вилучених знарядь лову за актами виявлення та вилучення майна, власник якого не встановлений, у 2020 році склав 31,58 тис. од. проти 31,79 тис. од. у минулому році, що свідчить про збільшення ефективності роботи органів рибоохорони.

Слід зазначити, що кількість вилучених транспортних засобів (у тому числі плавучих) збільшилась на 186 одиниць і склала 1,4 тис. од. у 2020 році, що вище показника 2019 року на 16 % (1,2 тис. од.).

Рибоохоронні патрулі постійно вживають заходи щодо посилення рибоохоронної роботи, у тому числі інформаційно-роз'яснювального характеру, спрямованої на профілактику та попередження порушень природоохоронного законодавства, що має на меті зниження рівня незаконного добування водних біоресурсів.

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Держрибагентством та його територіальними органами надаються 20 адміністративних послуг, з них 7 – платних, і на виконання Закону України «Про адміністративні послуги» затверджено наказами Держрибагентства інформаційні та технологічні картки таких адміністративних послуг: з питань ліцензування; суден флоту рибної промисловості; видачі документів дозвільного характеру, а також наказом Держрибагентства від 02.03.2020 № 70 затверджено типові інформаційні картки адміністративних послуг, що надаються територіальними органами Держрибагентства.

Держрибагентством видано 25 документів дозвільного характеру, з них 10 дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України, 9 форм реєстрації уловів (реекспорту) антарктичного та патагонського іклячів та 6 підтверджень законності вилучення водних біоресурсів із середовища їх існування та перероблення продуктів лову (у разі необхідності суб'єкту господарювання для здійснення зовнішньоторговельних операцій), а також на виконання функцій адміністративного органу Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), Держрибагентством видано 27 дозволів CITES на експорт продукції осетрових видів риб та 1 сертифікат CITES на реекспорт вищезазначеної продукції.

Територіальними органами Держрибагентства видано 416 документів дозвільного характеру – 386 дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) 225 суб'єктам господарювання та 30 підтверджень законності вилучення водних біоресурсів із середовища їх існування та переробки продуктів лову 14 суб'єктам господарювання.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1137 «Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг» постійно оновлюється інформація щодо адміністративних послуг, які надаються Держрибагентством та його територіальними органами, в Реєстрі адміністративних послуг Порталу «Дія».

З метою доповнення переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 № 725, підготовлено проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства».

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЄКТ ПРО АУКЦІОНИ З ПРОДАЖУ ПРАВА НА УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ НА ПРАВО СПЕЦІАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

З 1 січня 2020 року до 31 грудня 2021 року діє Тимчасовий порядок реалізації експериментального проєкту із запровадження проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 1139 (далі – Тимчасовий порядок).

Тимчасовий порядок поширюється на проведення електронних торгів на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), що укладаються для реалізації з резерву лімітів або прогнозів допустимого вилову, вивільнених внаслідок припинення права користувачів на спеціальне використання водних біоресурсів.

У 2020 році аукціон не проводився.

ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» з метою забезпечення виконання функцій, покладених на Держрибагентство, зокрема реалізації цілей і показників їх досягнення, за чотирма бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких визначено Держрибагентство, з державного бюджету було передбачено кошти за рахунок загального фонду в сумі 412 812,5 тис. грн, з них використано асигнувань в сумі 409 629,8 тис. грн, в тому числі:

за КПКВК 2702010 «Керівництво та управління у сфері рибного господарства» затверджено видатки в сумі 321 395,0 тис. грн, з них використано асигнувань в сумі 318 589,2 тис. грн, що складає 99,1 % від запланованих видатків;

за КПКВК 2702020 «Організація діяльності рибовідтворювальних комплексів та інших бюджетних установ у сфері рибного господарства» використано асигнувань в сумі 84 796,7 тис. грн, що становить 99,6 % запланованих видатків;

за КПКВК 2702090 «Міжнародна діяльність у галузі рибного господарства» затверджено видатки в сумі 4 008,9 тис. грн, для виконання Україною взятих зобов'язань щодо сплати членських внесків до бюджетів міжнародних рибогосподарських організацій. Використано асигнування в повному обсязі (100%);

за КПКВК 2701040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів» на 2020 рік кошторисом затверджено видатки в сумі 2300,0 тис. грн, які було направлено на проведення наукових розробок. Використано асигнувань 2235,0 тис. грн, що становить 97,2 % видатків, передбачених кошторисом.

В цілому, за бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких визначено Держрибагентство, використання коштів державного бюджету за 2020 рік становить 99,2 %, а у 2019 році – 98,8% запланованих видатків.

Прийняття Порядку справляння плати за спеціальне використання водних біоресурсів і розмірів плати за їх використання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 125, дозволило збільшити надходження коштів до міського бюджету міста Києва та обласних бюджетів з 3,94 млн. грн. (сплачено за 2019 рік) до 10,44 млн. грн. (сплачено за 2020 рік).

ГАРЯЧІ ЛІНІЇ ДЕРЖРИБАГЕНТСТВА

З метою підвищення ефективності роботи Держрибагентства зі зверненнями громадян, об'єктивного та оперативного їх розгляду Держрибагентство забезпечує належну організацію роботи «гарячої» телефонної лінії, яка працює за номером: 0 (800) 50-52-50. Також «гарячі» телефонні лінії працюють у кожному територіальному органі.

На «гарячу» телефонну лінію Держрибагентства переважно надходять запити з консультування громадян у сфері рибного господарства та звернення щодо порушень правил рибальства.

За вказаним номером телефону впродовж звітнього року звернулися 214 громадян з різних областей України. Телефонні дзвінки, в своїй основі, були з приводу повідомлень про порушення Правил рибальства, Порядку придбання та збуту об'єктів тваринного світу на ринках, випадків масового замору риби, надання роз'яснень щодо вимог Правил любительського і спортивного рибальства тощо.

За результатами проведених рибоохоронних заходів під час перевірки інформації, яка надходила на «гарячу» телефонну лінію Держрибагентства, викрито понад 75 порушень у сфері охорони водних біоресурсів, з яких 40 % є грубими.

Держрибагентство вживає усіх необхідних заходів для вчасного та всебічного розгляду звернень громадян, що надходять на «гарячу» телефонну лінію Держрибагентства, та вирішення порушених у них питань.

КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Держрибагентством на постійні основі забезпечувалося інформування широкого кола громадськості про діяльність у сфері рибного господарства України. Інформування громадськості відбувалося через ресурси офіційного вебсайту Агентства, соціальну мережу Facebook, Урядовий портал, вебсайт Міндовкілля та ЗМІ.

На вебсайті Держрибагентства було розміщено близько 1000 інформаційних матеріалів.

Разом з тим, для більш зручного отримання інформації про діяльність Держрибагентства інформація також розміщувалася на сторінці Агентства у соціальній мережі Facebook, яка налічує близько 36 тис. підписників. Інформування через сторінку Агентства у соцмережі Facebook передбачає постійну і безпосередню комунікацію з громадськістю. Коментування громадськістю постів Агентства свідчить про обізнаність громадян та небайдужість до реалізації державної політики у сфері рибного господарства.

Для покращення сприйняття громадськістю інформації Агентства та, враховуючи вимоги сьогодення, пости формувалися також у вигляді інфографіки.

Для покращення споживачами відеосприйняття інформації на сторінку Держрибагентства у відеохостингу YouTube протягом року було завантажено понад 200 відеоматеріалів. Сторінка налічує 1470 підписників.

Крім того, у 2020 році на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних Держрибагентством опубліковано (оновлено) 20 наборів даних з 89 ресурсами (100 % наборів відкритих даних, передбачених законодавством).

Також було організовано регулярне висвітлення рибоохоронної діяльності Держрибагентства в сюжетах новин центральних та регіональних телеканалів, особливо в період нересту та осінньо-зимової заборони на вилов водних біоресурсів у зимувальних ямах, боротьби із задухою риб у зимовий та літній періоди, кампанії із зариблення водойм державними рибовідтворювальними заводами.

Зокрема, завдяки налагодженій співпраці зі ЗМІ сюжети про роботу із зариблення українських водойм за державними програмами демонструвалися у 30 новинних випусках центральних телеканалів.

Також взято участь у створенні декількох споживчих програм щодо якості риби на телеканалах Україна та ICTV, залучивши до зйомок фахівців та державних інспекторів рибоохоронних патрулів Держрибагентства.

В грудні 2020 року відбулася прес-конференція, присвячена режимам рибальства у 2021 році.

Разом з тим при Держрибагентстві на постійній основі працює Громадська рада, пропозиції та зауваження якої щодо діяльності галузі рибного господарства в обов'язковому порядку розглядаються керівництвом та фахівцями Держрибагентства.